

GEMEENTE ENSCHEDE

INKOOP-

JAARVERSLAG

2022

ENSCHDE

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 3

1.0 KORTE TERUGBLIK 4

2.0 KENGETALLEN INKOOP 6

- 2.1 Algemene kengetallen 6
- 2.2 Kengetallen afdeling inkoop 2021 8
- 2.3 Kengetallen Tenderboard 9

3.0 MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD INKOPEN 10

- 3.1 Duurzaam inkopen 10
- 3.2 MVI thema's toegepast in de aanbestedingen van 2021 11
- 3.3 Duurzaam inkopen, een vooruitblik naar 2022 13

4.0 ECONOMISCHE UITGANGSPUNTEN 15

- 4.1 Algemeen 15
- 4.2 Regionaal ondernemersschap 15
- 4.3 Samenwerkingsverbanden regionale, nationale en internationale partners 17
 - 4.3.1 Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT) 17
 - 4.3.2 Overige samenwerkingsinitiatieven 17
- 4.4 Omgang met de markt 18

5.0 JURIDISCHE & ETHISCHE UITGANGSPUNTEN 19

- 5.1 Juridische Rechtmatigheid 19
- 5.2 Integriteit 19

INLEIDING

Voor u ligt het inkoopjaarverslag 2022 van gemeente Enschede. Het doel van dit jaarverslag is om op transparante wijze terugkoppeling te geven over de uitgevoerde inkoopactiviteiten in 2022. Ook geeft het verslag inzicht in de ontwikkeling van inkoop binnen onze gemeente. De terugkoppeling in dit document is een verantwoording op de doelmatigheid en doorontwikkeling van inkoop.

Dit inkoopjaarverslag wordt aangeboden aan het college van burgemeester en wethouders ende gemeenteraad van gemeente Enschede.

LEESWIJZER

In dit verslag worden alle financiële data met betrekking tot inkopen voor de gehele organisatie gepresenteerd. De overige data betreffen enkel inkooptrajecten die afdeling Inkoop heeft begeleid en waarover we data hebben kunnen vastleggen. Conform het inkoopbeleid zijn dit in ieder geval de Europese aanbestedingstrajecten, maar in toenemende mate ook meervoudig onderhandse trajecten. Daarmee dekt het niet het volledige beïnvloedbare inkoopvolume dat in 2022 door gemeente Enschede naar de markt is gebracht. Het representeert echter wel een groot deel hiervan.

Het gemeentelijk inkoopbelang is groot. Zowel financieel, organisatorisch als maatschappelijk en bestuurlijk. Naast reguliere inkoop neemt de gemeente steeds vaker de rol van regisseur in en laat daarbij uitvoerende taken door de markt verzorgen. De impact van leveranciers en verbonden partijen reikt daarmee verder dan alleen de interne organisatie. Het kan concreet bijdragen aan het verbeteren van onze

dienstverlening aan onze inwoners, bezoekers, instellingen, bedrijven én de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen. De rijksoverheid doet ook steeds meer een beroep op inkoop om aanjager te zijn bij het behalen van maatschappelijke doelstellingen. Inkoop is daarmee een van de strategische instrumenten voor het realiseren van gemeentelijke doelstellingen en het creëren van maximale maatschappelijke waarde.

” INKOOP HEEFT IN TOENEMENDE MATE EEN STRATEGISCHE ROL ALS AANJAGER EN INSTRUMENT VOOR HET BEHALEN VAN GEMEENTELIJKE DOELSTELLINGEN.

KORTE TERUGBLIK

Naast de reguliere werkzaamheden zijn er in 2022 een aantal ontwikkelingen geweest. Deze worden in dit hoofdstuk kort behandeld.

TEAM INKOOP

Hybride werken is inmiddels onze standaard. We zijn goed in staat om de mix tussen thuis of op kantoor werken vorm te geven op basis van onze agenda's of persoonlijke voorkeur. Na een succesvolle wervingscampagne hebben we ons team aangevuld met jong talent. Een senior inkoopadviseur werd gedetacheerd als strategisch adviseur/projectleider voor de strategische voorbereiding van de inkoop regionale jeugdzorg. Tegelijkertijd nam ons takenpakket toe en stijgt de werkdruk. Onze verwachting is dat dit nog verder zal zetten. Dit dwingt ons tot complexe keuzes met betrekking tot inzet en prioriteiten en de noodzakelijke inzet van een flexibele schil.

CONCERNBREED CONTRACTMANAGEMENT

Inkoop heeft een visie op concernbreed contractmanagement ontwikkeld. Deze is eind 2021 beschreven in een concrete opdracht. Er zijn projectteams samengesteld om deze visie te vertalen naar de praktijk. In 2022 hebben we een uniforme en integrale werkwijze met betrekking tot strategisch en professioneel contractmanagement voor heel de organisatie uitgewerkt. Ook hebben we een aanbestedingstraject voor een nieuw contractmanagementsysteem doorlopen. Dit systeem zal de nieuwe werkwijze ondersteunen. Begin 2023 wordt dit systeem geïmplementeerd en start de uitrol van de nieuwe werkwijze rondom strategisch contractmanagement. We verwachten dat dit project eind 2024 wordt afgerond.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD OPDRACHTGEVEN EN INKOPEN

In 2022 is vanuit het Rijk een nieuwe versie van het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen gepubliceerd. Een belangrijk onderdeel hiervan is het opstellen van een actieplan. Het definitieve Manifest is door de verantwoordelijke wethouder ondertekend. Het bijbehorende actieplan is samen met de verantwoordelijke opdrachtgevers en regisseurs opgesteld. De duurzaamheidsthema's uit dit actieplan krijgen aandacht bij ieder inkooptraject vanaf € 100.000 dat wij begeleiden. Daarnaast hebben we een registratiemethode ontwikkeld om data met betrekking tot deze thema's te kunnen registreren en analyseren. Ook hebben we in 2022 aandacht besteed aan onze maatschappelijke ambities. In het hoofdstuk 3 van dit jaarverslag wordt hier verdere toelichting op gegeven.

TENDERBOARD

De Tenderboard is een overlegstructuur, waarin diverse stakeholders zijn vertegenwoordigd. Waaronder wethouder, directie en vertegenwoordigers van de maatschappelijke ambities van Enschede (zoals het ondernemersloket, de regisseur duurzaamheid en de Social Return on Investment-coördinator). Alle geplande inkopen vanaf Europese drempel of van organisatorisch of politiek belang kunnen in de Tenderboard worden besproken.

In 2022 is gewerkt volgens de in 2021 ontwikkelde visie. Onderwerpen worden digitaal of thematisch behandeld. Het doel is om in een vroegtijdig stadium input van zowel tenderboardleden als eventueel externe adviseurs op te halen. Op basis hiervan kunnen we een gewogen keuze voor een inkoopstrategie maken. Een evaluatie van deze nieuwe werkwijze wijst uit dat deze grotendeels aansluit bij de behoefte. Op details is aanscherping mogelijk. Voor werken binnen het fysieke domein kiezen we in 2023 bijvoorbeeld voor een bundeling binnen themasessies.

SAMENWERKING AFDELING INKOOP EN STADSINGENIEURS EN ONTWERP (SIO)

In 2020 is de gemeenschappelijke ambitie uitgesproken om de werkwijze van de 'eenheid aanbesteden' binnen Stadsingenieurs en Ontwerp meer te laten aansluiten op het gemeentelijk inkoopbeleid. En om de bij afdeling Inkoop aanwezige kennis en ervaring met betrekking tot (innovatieve) inkoopstrategieën ook daar in te zetten. Dit resulteerde in 2021 in de structurele inzet van een inkoopadviseur van afdeling Inkoop binnen SIO. Dit gaat naar wederzijdse tevredenheid. Een van de effecten is een verschuiving naar meer aanbestedingen met kwalitatieve gunningscriteria en minder gunnen alleen op basis van laagste prijs.

Verder hebben we in 2021 een nieuwe groslijstsystematiek geïntroduceerd. Hiermee worden aannemers voor meervoudig onderhandse aanbestedingen geselecteerd.

Daarnaast is er ook binnen het fysieke domein aandacht voor onze maatschappelijke en duurzaamheidsambities in inkooptrajecten.

SAMENWERKING AFDELING INKOOP EN IT BEDRIJF

Om de integrale samenwerking tussen Inkoop en IT bedrijf te optimaliseren is eind 2021 gestart met een leantraject. Hier doen verschillende medewerkers van IT bedrijf en Inkoop aan mee. Het doel hiervan is om gezamenlijk een goed en duidelijk proces in te richten. Vanaf de eerste verkennende inkoopvraag en behoefte-inventarisatie tot en met contractmanagement- en sturing. Dit leantraject is eind 2022 afgerond en de eerste pilots met de nieuwe werkwijze zijn doorlopen. In 2023 wordt de nieuwe werkwijze tot centrale inkoop IT geïmplementeerd voor heel de organisatie.

TRAINEESHIP INKOOPADVISEURS

In 2022 hebben de afdelingshoofden inkoop van Universiteit Twente, Saxion Hogescholen en gemeente Enschede het initiatief genomen om een traineeship voor inkoopadviseurs op te zetten. Het doel van dit traineeship is om:

- (jong) talent te boeien en te binden aan regio Twente;
- het imago van werken bij de overheid te promoten;
- te laten zien hoe leuk het vak van inkoopadviseur bij een publieke organisatie is.

Ook gemeente Hengelo en Waterschap Vechtstromen hebben zich bij dit initiatief aangesloten. We starten medio 2023 met een wervingscampagne voor 5 trainees. Zij gaan gedurende 2 jaar in 3 opdrachten bij verschillende deelnemende organisaties werken en leren. Ondertussen is er ook belangstelling van andere publieke organisaties. Na de evaluatie over 2 jaar besluiten we of dit traineeship een structureel karakter krijgt met mogelijkheden tot meer deelnemers.

LUNCH & LEARNS

Sinds 2021 organiseert de afdeling Inkoop regelmatig Lunch & Learn sessies. Dit zijn korte en interactieve bijeenkomsten van 30 minuten. Hierbij nemen we onze collega's binnen de organisatie mee in de wereld van inkoop en aanbestedingen. Het doel van deze sessies is om op een laagdrempelige manier kennis en inzichten te delen en zo bij te dragen aan een breder begrip van het inkoopproces. In 2022 hebben we de onderwerpen 'Contractmanagement' en 'Inkopen met Impact!' behandeld.

ACHTERKANT VAN HET GELIJK

Op 5 juli hebben we in samenwerking met het Expertisepunt Subsidies de bijeenkomst 'De achterkant van het gelijk' georganiseerd. Tijdens de bijeenkomst stonden we stil bij het grijze gebied tussen subsidie en inkoop. De dagvoorzitter stelde een achttal panelleden vragen over de grenzen tussen deze twee financieringsinstrumenten, waarover intern weleens onduidelijkheid of discussie is. Het werd een interactieve bijeenkomst, waar verschillende vervolgsessie uit zijn voortgekomen. Het doel om de discussie te stimuleren en de vindbaarheid van Inkoop en het Expertisepunt Subsidies te vergroten is daarmee bereikt.

KENGETALLEN INKOOP

WELKE CIJFERS KENMERKEN INKOOP?

ALGEMENE KENGETALLEN

De totale inkopen van de gemeente over 2022 bedragen € 427 miljoen. Hiervan is 62% beïnvloedbaar. Dat wil zeggen dat de gemeente hiervan zelf kan bepalen hoe men deze goederen of diensten wil inkopen. Niet-beïnvloedbare inkopen zijn uitgaven zoals belastingen, subsidies of bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen.

Iedere voorgenomen inkoop met een inkoopwaarde vanaf € 25.000,- (gerekend over 4 jaar of korter, over de totale duur van het contract) wordt door de verantwoordelijk budgethouder gemeld bij afdeling Inkoop. Op deze melding volgt een inkoopadvies.

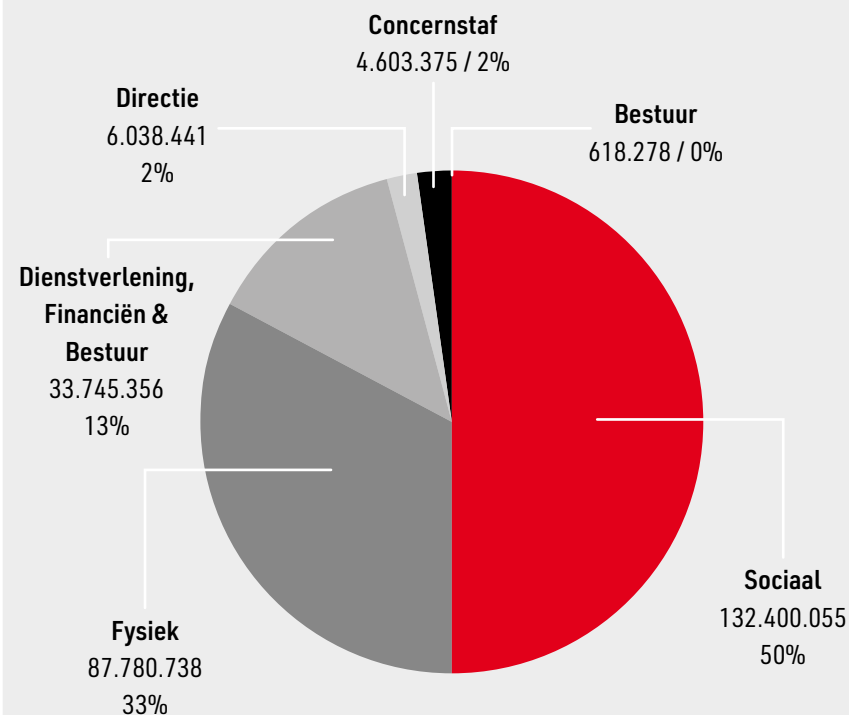
Afdeling Inkoop begeleidt Europese aanbestedingstrajecten en steeds vaker complexe meervoudig onderhandse inkooptrajecten.

De rapportages over inkooptrajecten en daarbij bereikte resultaten betreffen de inkooptrajecten die afdeling Inkoop daadwerkelijk heeft begeleid.

	2021	2022	ONTWIKKELING IN €	ONTWIKKELING IN %
Inkopen	€ 232.290.807	€ 265.186.243	€ 32.895.436	14%

Het inkoopvolume betreft voor het grootste deel inkopen in het sociale domein (50%) en het fysieke domein (33%).

VERDELING INKOOPVOLUME 2022 PER DOMEIN

€ 265 MILJOEN VAN DE GEMEENTELIJKE INKOPEN ZIJN BEÏNVLOEDBAAR

TABEL 1: BEÏNVLOEDBARE INKOPEN 2021 VS 2022

INKOOPCATEGORIE	2021	2022	ONTWIKKELING IN €	ONTWIKKELING IN %
10 - Sociaal domein	€ 103.396.951	€ 121.684.105	€ 18.287.154	18%
8 - GWW (aanleg en onderhoud), niet gebouw-gerelateerde installaties en openbare ruimten	€ 43.930.212	€ 47.147.193	€ 3.216.981	7%
7 - Gebouwen en gebouw-gerelateerde installaties	€ 34.181.100	€ 35.025.762	€ 844.662	2%
4 - Flexibele arbeid	€ 14.192.299	€ 19.868.835	€ 5.675.536	40%
3 - Automatisering en telecommunicatie	€ 12.980.745	€ 11.848.996	€ -1.131.749	-9%
5 - Advies en onderzoek (niet op basis van detachering)	€ 9.217.746	€ 9.413.892	€ 196.146	2%
9 - Hulpverlening en openbare orde	€ 3.630.588	€ 6.441.102	€ 2.810.514	77%
2 - Kantoorinrichting en benodigdheden, middelen voor bedrijfsvoering en informatie	€ 3.790.356	€ 3.869.889	€ 79.533	2%
Nog niet beoordeelde inkopen *	€ 1.607.913	€ 4.449.577	€ 2.841.665	177%
1 - Personeelsgerelateerde zaken	€ 2.756.017	€ 2.880.827	€ 124.811	5%
6 - Vervoer, aandrijfsystemen en emballage	€ 2.606.878	€ 2.556.064	€ -50.815	-2%
Eindtotaal	€ 232.290.807	€ 265.186.243	€ 32.895.436	14%

* betreft inkopen bij leverancier kleiner dan € 10.000,-, waaraan nog geen inkooppakket is gekoppeld.

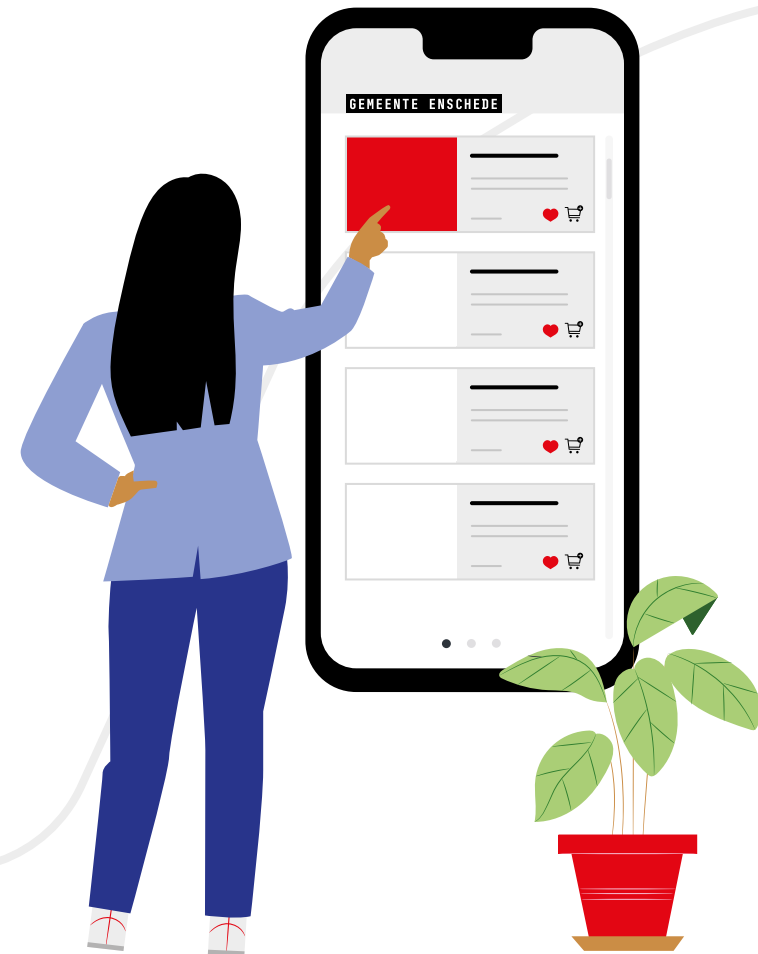
OPMERKING M.B.T. BEDRAGEN 2021

Om de inkoopvolumes per inkoopcategorie te bepalen krijgt elke leverancier één of meerdere inkooppakketcodes. Deze actualisatie werkt met terugwerkende kracht door en

heeft daardoor geleidt tot verschuivingen binnen de inkoopcategorieën. Ook is hierdoor het totale inkoopvolume voor het jaar 2021 licht gestegen met € 1,6 miljoen.

KENGETALLEN AFDELING INKOOP 2022

- In 2022 heeft afdeling inkoop 58 inkoopmeldingen ontvangen voor inkopen met een waarde van meer dan €25.000.
- Deze 58 inkoopmeldingen zijn allemaal voorzien van een strategisch inkoopadvies. Hierin is aangegeven welke procedure gevolgd moet worden, gebaseerd op het inkoopbeleid van gemeente Enschede.
- In totaal zijn in 2022 163 procedures begeleid door afdeling Inkoop. Het betreft aanbestedingen die in voorbereiding zijn, reeds lopen of zijn afgerond gedurende het jaar 2022.
- Van de 163 procedures zijn er 33 meervoudig onderhandse offerteaanvragen en 20 Europese aanbestedingen afgerond.
- Naast Europese en meervoudig onderhandse offertetrajecten, zijn er ook enkelvoudig onderhandse trajecten, biedingsprocedures, sociaal en ander specifieke dienstenprocedures begeleid.
- We zien een verschil tussen het aantal inkoopmeldingen (58) en het aantal begeleide procedures (163). Belangrijkste reden hiervoor is dat inkoopmeldingen van het fysieke domein door hen zelf worden behandeld en nog niet centraal bij inkoop worden geregistreerd. Daarnaast begeleidt afdeling Inkoop ook aanbestedingen voor derden, zoals gemeente Rijssen-Holten, gemeente Losser, Sportaal, Euregio en Onderhoud Enschede. Ook zijn er in 2022 trajecten opgestart, waarvoor een inkoopmelding in het voorgaande jaar is ontvangen.

KENGETALLEN TENDERBOARD

De samenstelling van de tenderboard in 2022 was als volgt:

- Wethouder Niels van den Berg (namens bestuur)
- Djoerd de Vos-Koelink (voorzitter Tenderboard en namens directie)
- Miranda Grijsen (secretaris Tenderboard en namens inkoop)
- Michèl Bosch (SROI coördinator)
- Mike Holsheimer (namens ondernemersloket)
- Janet Oosterhof-Scholten Linde (opdrachtgever duurzaamheid)
- Stadsingenieurs & Ontwerp was vanwege afwezigheid van Petra Lammers niet structureel vertegenwoordigd. Waar nodig heeft Sander Lubberhuizen als interim afdelingshoofd dit ingevuld.

In 2022 zijn 5 fysieke bijeenkomsten van de Tenderboard geweest. Hierin zijn 8 inkooptrajecten behandeld. Deze staan hieronder beschreven:

DATUM	ONDERWERP
10 februari 2022	Cateringdiensten Duurzaamheid en innovatie binnen GWW
14 april 2022	Ondersteuning huishouden Software broker Memo prijsstijging GWW
2 juni 2022	Kantoormeubilair Catering
14 juli 2022	Introductie Tenderboard voor wethouder Niels van den Berg
5 oktober 2022	Strategie regionale inkoop jeugdhulp Verbouwing muziekkwartier-huiskamer van de stad

Daarnaast zijn er 6 digitale consultaties geweest. Hierin zijn 19 inkooptrajecten voorgelegd:

DATUM	ONDERWERP
10 februari 2022	Marketing- en Communicatieadviesdiensten Vaste telefonie Slimme Verbinding Knalhutteweg Verduurzaming vastgoedportefeuille
2 maart 2022	Oldenzaalsetraat Geldgaring en waardetransport Ingenieurs en adviesdiensten Openbare verlichting Geesinkweg bouwteam Lammertsweg en Reaumurstraat
7 april 2022	Haverstraatpassage
3 mei 2022	Deurningerstraat
14 Juli 2022	Herinrichting Haaksbergerstraat Relining riolen
5 oktober 2022	Kathodische bescherming Versnellingsopgave 200 woningen in 2 jaar Duurzaam deelvervoer Zonnepanelen

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD OPDRACHTGEVEN EN INKOPEN

In 2021 hebben we in aanbestedingen al rekening gehouden met duurzaamheid en andere maatschappelijke thema's. In 2022 is het vernieuwde Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) door wethouder Van den Berg ondertekend. Dit hoofdstuk geeft een terugblik op duurzaamheid bij aanbestedingstrajecten die door de afdeling Inkoop zijn begeleid.

VERANTWOORD INKOPEN

Maatschappelijk verantwoord inkopen is een thema dat al langere tijd door gemeente Enschede wordt omarmd. Het is een doorontwikkeling van het eerdere algemene duurzaamheidsthema. Duurzaamheid richtte zich in het verleden nog voornamelijk op omgevings- en milieuaspecten. De scope wordt echter steeds breder en richt zich tegenwoordig op sociale- en milieuaspecten in het inkoopproces in brede zin. Kortom: het maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen.

Concreet richt Maatschappelijk Opdrachtgeven en Inkopen zich op de volgende thema's:

▪ Klimaat

Bij klimaatbewust inkopen gaat het om het voorkomen of minimaliseren van de uitstoot van CO2 en andere broeikasgassen. Het leveren van een positieve bijdrage aan energiebesparing en de transitie naar duurzame energiebronnen.

▪ Circulair (inclusief biobased)

Circulaire inkoop is een belangrijk instrument in het aanjagen van de circulaire economie. In de eerste plaats door het inkopen van producten die zo min mogelijk uit primaire grondstoffen bestaan en die na hun eerste gebruiksfase goed herbruikbaar zijn (als product, component of materiaal). Daarnaast kan worden ingezet op preventief en correctief onderhoud en/of refurbishment van reeds bestaande producten.

▪ Ketenverantwoordelijkheid (internationale sociale voorwaarden)

Veel van wat de overheid inkoopt heeft zijn oorsprong in productielanden waar sprake kan zijn van hongerlonen, moderne slavernij, kinderarbeid en discriminatie. Via inkoop kunnen bedrijven gestimuleerd worden hun ketenverantwoordelijkheid te nemen. Bedrijven, maar ook de publieke sector zelf, kunnen sociale misstanden tegengaan door het toepassen van internationale sociale voorwaarden (ISV). Dit bevordert internationale arbeidsnormen en goede arbeidsomstandigheden.

▪ Diversiteit en inclusie

In een diverse en inclusieve samenleving wordt iedereen gelijk behandeld. Ongeacht bijvoorbeeld wie ze zijn, van wie ze houden, waar ze vandaan komen of waarin ze geloven. Samenwerking met diverse mensen levert meer innovatie en betere producten en diensten op, die aansluiten bij de maatschappij. Diversiteit en inclusie kunnen in inkoop uitgevraagd worden.

▪ Social return

Social return is een aanpak om arbeidsparticipatie te stimuleren en meer werkgelegenheid te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Bij het verstrekken van opdrachten wordt de opdrachtnemer gestimuleerd of verplicht om een sociale bijdrage te leveren en kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt een kans te geven. De maatschappelijke meerwaarde kan door opdrachtnemers op diverse manieren worden ingevuld.

▪ Milieu (inclusief biodiversiteit)

Inkoop kan bijdragen aan een beter milieu, het tegengaan van milieuverontreiniging en het beschermen van de leefomgeving en biodiversiteit. Denk hierbij aan materialen en grondstoffen, water en bodemen en natuurinclusief inkopen.

In 2022 hebben we in samenwerking met de gedelegeerd opdrachtgever duurzaamheid gewerkt aan het actieplan MVOI. In verschillende interne sessies is hierbij verbinding gezocht met opdrachtgevers, beleidsmedewerkers en projectleiders. In het actieplan zijn tot 2025 doelen en ambities ten aanzien van bovengenoemde MVOI thema's geformuleerd. Via het inkoopjaaverslag 2023 wordt terugkoppeling gegeven over de behaalde doelen

3 MVOI THEMA'S TOEGEPAST IN DE AANBESTEDINGEN VAN 2022

Het toepassen van de MVOI-thema's is een vast onderdeel voor aanbestedingen waarbij Inkoop betrokken is. Dit zijn Europese aanbestedingen en complexere meervoudig onderhandse trajecten. Voor inkopen waarbij de afdeling Inkoop geen begeleidende rol heeft, ligt de verantwoordelijkheid laag in de organisatie. Bij inkopen vanaf € 25.000,- wordt wel een inkoopadvies gegeven waarbij de MVOI-thema's worden meegenomen. Om inzicht te krijgen in hoe de gemeente Enschede de MVOI-thema's toepast bij haar inkopen, maken wij gebruik van de MVI-zelfevaluatie tool. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt welke thema's zijn toegepast in onze aanbestedingen en hoe er wordt gescoord op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen.

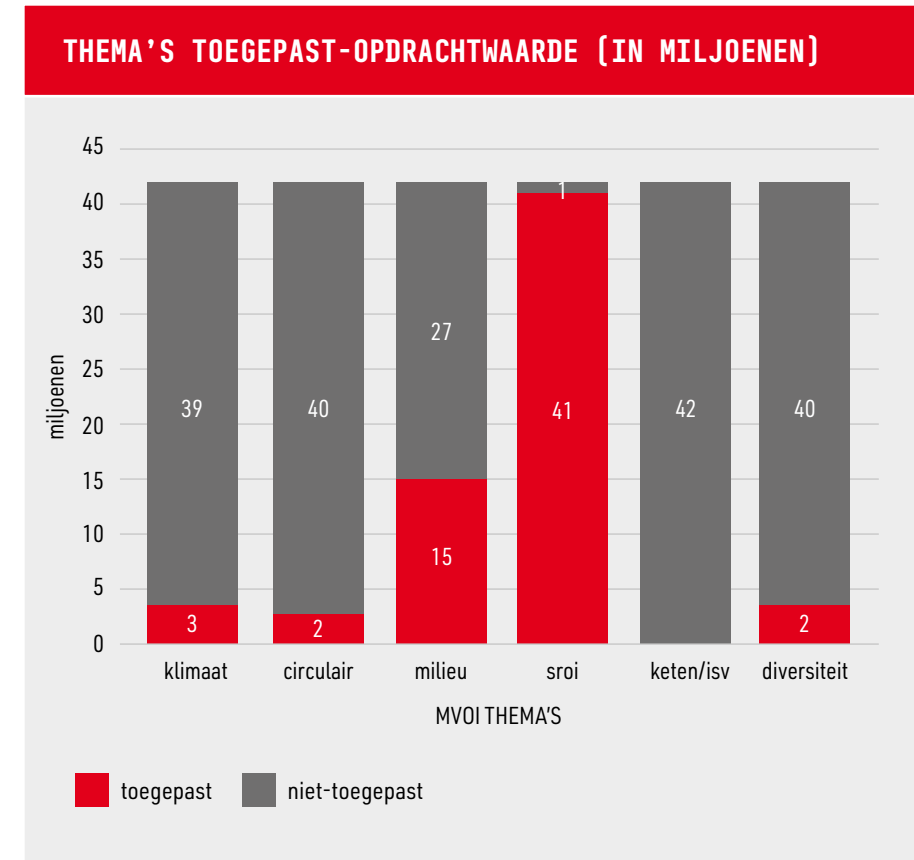
In 2022 zijn bij 97% van de afgeronde aanbestedingen één of meerdere thema's van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgever en Inkopen toegepast in de vorm van minimeisen of gunningscriteria. Op basis van inkoopvolume wordt in 99% van de aanbestedingen één of meerdere MVOI-thema toegepast.

Het hoge percentage komt voornamelijk door het thema SROI, zoals ook figuur 2 laat zien. In totaal gaat het om 30 aanbestedingen. Alleen aanbestedingen van de gemeente Enschede die afdeling Inkoop heeft begeleid én waarbij het hele aanbestedingsproces is afgerond worden hierin meegenomen. Ook aanbestedingen uit het fysieke domein gaan hierin mee. Behalve aanbestedingen die enkelvoudig onderhands zijn gegund én niet via inkoop zijn gelopen.

Alle aanbestedingen, voor leveringen en diensten boven de € 100.000,- en werken boven € 500.000,-, worden vooraf getoetst aan de 7 thema's van het Manifest MVI-convenant. Bij 7 aanbestedingen die zijn begeleid door Afdeling Inkoop is géén duurzaamheidsthema toegepast. Dit waren aanbestedingen met veelal een lagere opdrachtsom (€ 60.000,- of lager).

Nevenstaand staafdiagram geeft weer hoe vaak een thema ingezet wordt (als minimumeis of als gunningscriteria). Hierbij valt op dat vooral het thema SROI vaak wordt toegepast. De overige thema's veel minder of niet.

FIGUUR 2. TOEPASSING VAN MVOI-THEMA'S

3.3 DUURZAAM INKOPEN, EEN VOORUITBLIK NAAR 2022

MILIEUVRIENDELIJK INKOPEN

- ✓ In 7% van de aanbestedingen is klimaatvriendelijk inkopen toegepast als duurzaamheidsthema.

CIRCULAIR INKOPEN

- ✓ In 5% van de aanbestedingen is circulair inkopen toegepast als duurzaamheidsthema.

MILIEUVRIENDELIJKE INKOPEN

- ✓ In 36% van de aanbestedingen is milieuvriendelijk inkopen toegepast als duurzaamheidsthema.

KETENVERANTWOORDELIJKHEID & INTERNATIONALE SOCIALE VOORWAARDEN

- ✓ In 0% van de aanbestedingen is dit thema toegepast als duurzaamheidsthema.

DIVERSITEIT INKOPEN

- ✓ In 4% van de aanbestedingen is dit thema toegepast als duurzaamheidsthema.

SOCIAL RETURN ON INVESTMENT (SROI)

- ✓ In 99% van de aanbestedingen is met een SROI verplichting ingekocht.

Sinds 2016 hebben de 14 Twentse gemeenten gezamenlijk een eenduidig SROI-beleid ontwikkeld en vastgesteld voor aanbestedingen boven de €100.000. In 2019 hebben de gedeputeerden van de Provincies Overijssel en Gelderland samen met 44 convenantpartners het convenant Uniformering Social Return ondertekend. In navolging daarop hebben de Stedendriehoek, de Achterhoek en zelfs De Woonplaats als de eerste woningcorporatie uit Enschede het convenant ondertekend. De teller stond in 2022 op 88 convenantpartners en is nog groeiende. Daardoor is er een nog sterkere arbeidsmarkt ontstaan en kunnen opdrachtnemers arbeidsplaatsen efficiënter inzetten. Een eenduidig beleid en monitoring biedt hen meer overzicht.

Enschede neemt al jaren een Social Returnverplichting op in haar aanbestedingen. Opdrachtnemers hebben verschillende mogelijkheden om invulling te geven aan de verplichting. In eerste instantie is dat arbeidsparticipatie. Daarnaast is het mogelijk om sociale inkoopopdrachten weg te zetten bij SW-bedrijven en sociale ondernemingen of MVO-activiteiten te ontplooiën. Alle MVO-activiteiten die ingezet worden moeten leiden naar 'werk'. De aangeboden invulmogelijkheden houden het SROI-vliegwiel draaiende. Omdat er in 2021 al een krapte op de arbeidsmarkt ontstond is door opdrachtnemers meer gekeken naar Sociale Inkoop en MVO-activiteiten.

De bestaande en de nieuw overeengekomen SROI-verplichtingen hebben in 2022 geleid tot de onderstaande resultaten.

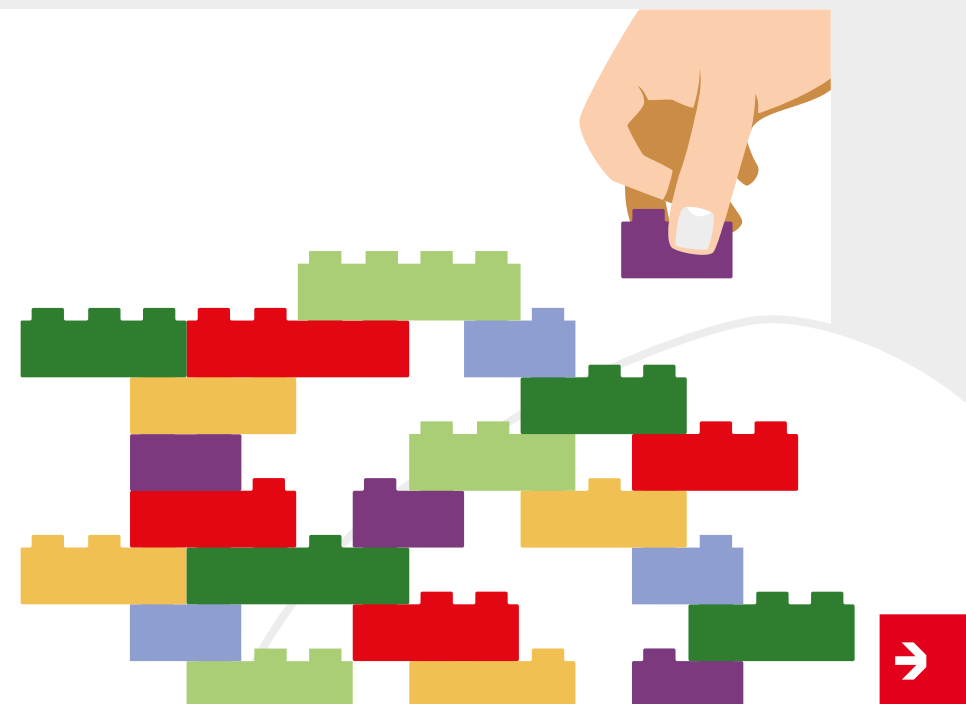
TABEL 2: SROI MAATSTAVEN

MAATSTAF	WAARDE	SOCIAL RETURN %
Inkoopwaarde totaal met SROI verplichting	€ 55.956.901	
Te realiseren Social Return waarde	€ 3.190.270	5,7%
Gerealiseerde Social Return waarde	€ 3.860.893	6,9%
Nog te realiseren Social Return waarde * Extra gerealiseerde waarde	€ 670.686	1,2%
Sociale Inkoop en MVO-activiteiten	€ 162.242	0,3%

TABEL 3: AANTAL GEPLAATSTE KANDIDATEN

MAATSTAF	AANTAL PLAATSINGEN*
Totaal aantal geplaatste kandidaten op Enschedese opdrachten	61
Waarvan kandidaten uit Enschede	25

* De nog te realiseren waarde wordt niet in het eerste contractjaar ingevuld omdat veel contracten een langere doorlooptijd hebben. Het staat de opdrachtnemer vrij om de Social Return waarde in te vullen binnen de gehele contractduur.

Enschede werkt net als de andere convenantpartners met de zogenaamde bouwblokkenmethode. In de bouwblokken hebben mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een waarde. Ook leerlingen kunnen worden ingezet en hebben een waarde. Door het toepassen van de bouwblokken is er in mindere mate sprake van een draaideureffect, omdat mensen uit de doelgroep langer mogen worden meegeteld. In 2022 zijn de bouwblokken verruimd met HBO-stagiaires en een bijzondere doelgroep waaronder Oekraïners en ex-gedetineerden vallen.

ECONOMISCHE UITGANGSPUNTEN

HOE GAAT DE GEMEENTE OM MET SAMENWERKINGSVERBANDEN, DE MARKT EN ONDERNEMERS?

ALGEMEEN

Afdeling Inkoop van gemeente Enschede heeft oog voor de markt, haar ondernemers en samenwerking bij inkopen. Dit geldt zowel voor samenwerkingen binnen de eigen organisatie als voor samenwerkingen met andere gemeenten of aanbestedende diensten.

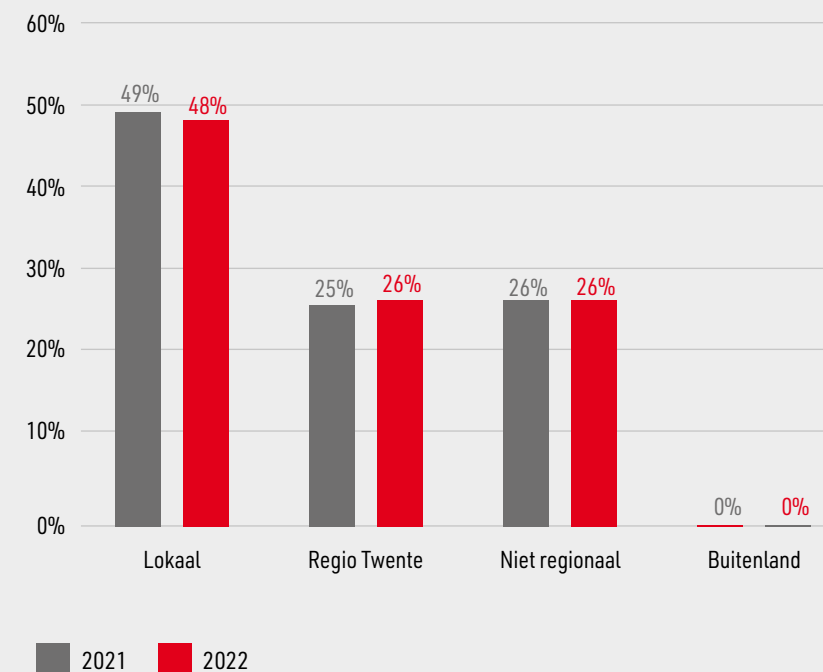
REGIONAAL ONDERNEMERSCHAP

74% VAN DE INKOPEN VINDT PLAATS BIJ LOKALE EN REGIONALE ONDERNEMERS.

Het stimuleren van de regionale economie is een van de speerpunten die zijn vastgelegd in het gezamenlijke regionale inkoopbeleid. Wanneer een enkelvoudige inkoop en/of een meervoudig onderhandse aanbestedingsprocedure volgens de aanbestedingsregels is toegestaan, wordt rekening gehouden met de lokale/regionale economie en lokale/regionale ondernemers. In de praktijk vertaalt zich dat als volgt →

In nevenstaande grafieken wordt de inkoop van producten en diensten bij een aantal makelaars als niet-regionaal geregistreerd, omdat de makelaar zelf niet regionaal is gevestigd. Bijvoorbeeld specialistisch personeel bij Staffing MS of software-applicaties bij de Softwaremakelaar. Nader onderzoek bij de inzet van personeel via Staffing MS laat echter wel zien dat binnen de top 15 van leveranciers 8 leveranciers zowel landelijk als regionaal gevestigd zijn. De inzet van een makelaar betekent dus niet per definitie dat regionale leveranciers niet meer aan bod komen.

WAAR KOPEN WE IN? INKOPEN IN EURO PER REGIO

REGIO GETALLEN	INKOOP-VOLUME	ALS %	AANTAL LEVERANCIERS	ALS %
Lokaal	€ 128.597.021	48%	1.589	38%
Regio Twente	€ 67.777.876	26%	941	23%
Nier regionaal	€ 68.041.439	26%	1.609	38%
Buitenland	€ 769.907	0%	41	1%
Eindtotaal	€ 265.186.243	100%	4.180	100%

De toegang van het MKB is naast de al bestaande werkwijze verbeterd door onder andere een aanpassing in het inkoopbeleid. Voor de inkoop van civiel- en cultuurtechnische werken (alle werken kleiner dan 3 miljoen euro) worden bij meervoudig onderhandse aanbestedingen altijd 2 regionale ondernemingen uitgenodigd voor deelname. Hierdoor hebben regionale ondernemingen een grotere kans op deelname aan de aanbesteding. Aandachtspunten die we waar mogelijk toepassen zijn:

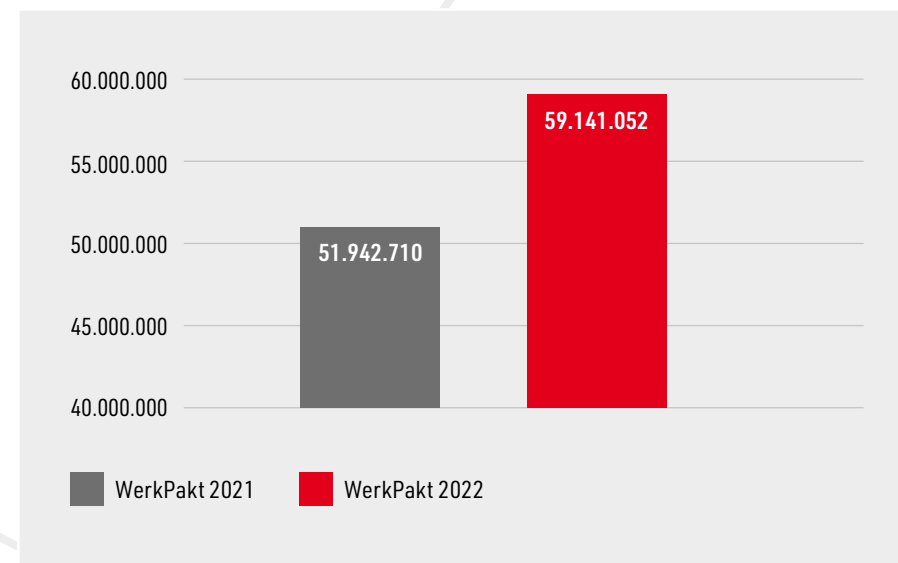
- Opdrachten zoveel mogelijk in (bij voorkeur kleinere) percelen te verdelen.
- Het aangaan van combinaties en onderaanneming toe te staan.
- Onnodig zware selectie- en gunningscriteria te voorkomen.

WERKPAKT KEURMERK

De gemeente Enschede heeft het Werkpakt keurmerk. Dit keurmerk is voor werkgevers die zich nadrukkelijk onderscheiden door sociaal ondernemerschap. Werkpakt werkgevers onderkennen de talenten van (langdurig) werkzoekenden, bieden perspectief en vertalen dit in succesvol en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

De gemeente verstrekt dit keurmerk aan werkgevers die, samen met de gemeente en andere partners, aantoonbaar bijdragen aan duurzame oplossingen voor werkzoekenden en daarbij optreden als ambassadeur en betrokken partner. Eind 2022 beschikten 40 ondernemers over een Werkpaktkeurmerk.

FIGUUR 3: INKOPEN BIJ WERKPAKT

SAMENWERKINGSVERBANDEN REGIONALE, NATIONALE EN INTERNATIONALE PARTNERS

DE GEMEENTE NEEMT DEEL AAN DIVERSE INKOOPSAMENWERKINGSVERBANDEN EN HEEFT REGELMATIGE CONTACTEN MET NATIONALE EN INTERNATIONALE PARTNERS.

ORGANISATIE VOOR ZORG EN JEUGDHULP TWENTE (OZJT)

De 14 Twentse gemeenten werken sinds 2013 als Samen14 aan transitie en transformatie van de zorg en jeugdhulp. De gemeenten hebben ervoor gekozen om :

- op gelijkwaardige basis samen te werken;
- gezamenlijk opdrachten aan te besteden;
- gezamenlijk raamcontracten met zorgaanbieders af te sluiten.

Op 1 januari 2015 heeft die transitie van taken plaatsgevonden na een uitvoerig proces van aanbesteden. Om de contractering juridisch en bestuurlijk goed te borgen is eind 2014 OZJT opgericht. Sindsdien zijn er in dit samenwerkingsverband meerdere aanbestedingen begeleid door afdeling Inkoop. Al dan niet gezamenlijk met andere Twentse gemeenten. In 2022 zijn we gestart met de strategische voorbereiding op de in 2025 aflopende jeugdhulp contracten. Hiervoor is een senior inkoopadviseur gedetacheerd als projectleider inkoop jeugdhulp. Ook hebben we een verkenning gedaan op een aantal WMO-contracten.

OVERIGE SAMENWERKINGSINITIATIEVEN

In 2015 is de kring van gemeentesecretarissen een onderzoek gestart naar de meerwaarde van een verdergaande samenwerking van de twee inkoopgroepen. Hieruit bleek dat de continuïteit van professionele inkoop binnen de deelnemende organisaties beter kan worden geborgd. De inkoopexpertise voor de grote variëteit aan diensten, leveringen en werken is niet bij alle deelnemende organisaties in dezelfde mate aanwezig. Samenwerking verkleint de kwetsbaarheid. Er is sterke behoefte aan kennisdeling. Daarom is besloten een Twentse inkoopsamenwerking op te richten waaraan alle 14 Twentse gemeente en een aantal verbonden partijen deelnemen.

Dit initiatief heeft geleid tot een convenant inkoopsamenwerking, dat in april 2021 door de kring van gemeentesecretarissen is vastgesteld. Een brede inkoopsamenwerking binnen heel Twente is sindsdien een feit. Deze samenwerking wordt jaarlijks geëvalueerd. Het convenant en de daaruit voortvloeiende samenwerking tussen de deelnemers heeft betrekking op thema's die een directe relatie hebben met het vakgebied Inkoop en Aanbesteden:

- Aanbesteden en contractmanagement
- Gezamenlijk inkoopbeleid
- Deskundigheidsbevordering
- Opstellen standaarden zoals overeenkomsten, mandaatbrieven, inkoopvoorwaarden, aanbestedingsstukken (formats)
- Deelname regionale klachtencommissie
- Organiseren marktdagen
- Organiseren deskundigheidsbevordering

Naast de regionale inkoop samenwerking wordt ook verbinding gezocht met onze Duitse partnerstad Münster. Aanvullend op de MONT-samenwerking is er ook contact met de Euregio. Hiervoor zijn in 2021 een aantal aanbestedingsprocedures begeleid. In 2022 was inzet vanuit Inkoop Enschede echter niet nodig.

INZET BIJ VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partijen als Onderhoud Enschede en Sportaal doen regelmatig beroep op de kennis, expertise en capaciteit van afdeling Inkoop van gemeente Enschede.

We hebben de strategische keuze gemaakt om hier waar mogelijk capaciteit voor vrij te maken. We verwachten dat we daarmee een betere kwaliteit op (gedelegeerde) inkopen en sturing op de maatschappelijke ambities voor gemeente Enschede kunnen realiseren.

VERDERGAANDE SAMENWERKING MET SPORTAAL

De samenwerking met Sportaal is in 2022 geïntensiveerd. We hebben de opdracht gekregen om hun inkoopbeleid en de uitvoeringsnotitie te herijken. Daarnaast hebben we geadviseerd over de inkoopstrategie voor meervoudig onderhandse en Europese aanbesteding. Waar nodig en mogelijk zijn deze begeleid. Tot slot voeren we gesprekken over het formaliseren van een advies- en regierol met betrekking tot de 'basis op orde' voor inkopen en contractbeheer.

4.4 OMGANG MET DE MARKT

REGELMATIG WORDT CONTACT ONDERHOUDEN MET DE MARKT.

Jaarlijks organiseren we een 'leveranciersdag inkoop'. Hiervoor nodigen wij huidige en potentiële leveranciers uit om nader kennis te maken met de inkoopwerkzaamheden van gemeente Enschede. Tijdens deze dag geven we uitleg over de aanpak van Inkoop binnen gemeente Enschede en wordt er gediscussieerd over diverse inkoopstellingen.

In 2022 is er een regionale MKB dag georganiseerd, samen met de Twentse gemeenten en MKB-Nederland.

JURIDISCHE EN ETHISCHE UITGANGSPUNTEN

HOE GAAT DE GEMEENTE OM MET DE RELEVANTE WET- EN REGELGEVING?

JURIDISCHE RECHTMATIGHEID

Juridische rechtmatigheid betreft het handelen in overeenstemming met alle wet- en regelgeving.

Afdeling Inkoop faciliteert preventief de programma's en programmacontrollers om de risico's omtrent juridische rechtmatigheid te beperken en de beheersing ervan te optimaliseren. We controleren achteraf of inkopen en aanbestedingen juist hebben plaatsgevonden.

Uit eigen controle zijn in drie dossiers onrechtmatigheden geconstateerd. Dit is door de accountant bevestigd. Het gaat hierbij met name om inkopen die zijn gedaan nadat de contracttermijn was verstreken en waar op dat moment nog geen nieuwe leverancier was gecontracteerd.

De omvang van deze onrechtmatigheden hebben de goedkeurende verklaring van de accountant niet geraakt. Grip houden op onze inkopen en de rechtmatigheid ervan blijft een aandachtspunt. De implementatie van een Purchase-to-Pay (P2P) oplossing is in 2021 stopgezet. De noodzaak tot een dergelijke oplossing blijft wel bestaan. In 2023 wordt dit vertaald in een nieuwe opdracht voor een geautomatiseerde oplossing die inkopen volgens een vast stappenplan ondersteunt. Samen met de implementatie van een nieuwe contractmanagement-applicatie vereenvoudigt dit het proces tot het naleven

en borgen van afspraken. Gelijktijdig is een project voor de implementatie van concern breed contractmanagement gestart. Het doel hiervan is om in 2023 en 2024 uniform contractmanagement- en registratie voor de gehele organisatie in te richten. Daarmee blijven we maatregelen nemen om onze beheersing op onrechtmatigheden te verbeteren.

INTEGRITEIT

Bij het Twents klachtenmeldpunt en daarmee de klachtencommissie, zijn in 2022 geen klachten binnengekomen met betrekking tot integriteitskwesties in aanbestedingstrajecten.

Integriteit geldt bij elke vorm van inkoop. Overheidsopdrachten zijn echter kwetsbaar voor verspilling, fraude, ondermijning en corruptie. Dit wordt veroorzaakt door:

- de complexiteit van deze activiteit;
- de omvang van de financiële stromen die ermee gepaard gaan;
- de nauwe interactie tussen de aanbestedende dienst en de inschrijvers.

Het gaat niet alleen om het handelen van de overheid zelf, ook de integriteit van de aanbieders is relevant. Integriteit in aanbestedingen is moeilijk meetbaar en komt alleen aan het licht wanneer formeel melding wordt gemaakt van een integriteitskwestie.